

Antibiotikaprofylax vid öron-näsa-halsoperationer

Anna Granath

Sammanfattning

- Inom ÖNH-kirurgin finns det starkaste vetenskapliga stödet för nytta av antibiotikaprofylax vid cancerkirurgi med risk för kontamination.
- Vid mjukdelskirurgi för godartade förändringar inom huvud och halsregionen är infektionsfrekvensen låg.
- Vid icke kontaminerad mellanörekirurgi är det vetenskapliga stödet för antibiotikaprofylax lågt.
- Vid operation med cochleaimplantat finns en internationell praxis att använda antibiotikaprofylax. Om det finns risk för infektionsspridning till inneröra och/eller CNS (till exempel vid kolesteatom med destrukturer av inneröra och skallbas) kan antibiotikaprofylax också vara indicerat.
- Vid trauma med ansikts- och/eller skallbasfrakturer används antibiotikaprofylax i en del fall.

Om en infektion är etablerad preoperativt bör adekvata odlingar tas och riktad antibiotikaterapi ges före-, under och eventuellt efter operationen.

Profylax ges i regel som en dos antibiotika en 30-60 min innan operationen påbörjas. Ytterligare doser har inte visats ge ökat skydd mot postoperativa infektioner. Förebyggande antibiotika efter avslutad operation är meningslöst.

Vid misstanke om postoperativ infektion skall diagnostiska åtgärder vidtas. Man bör välja ett annat antibiotikum än det som använts som profylax vid infektionsbehandling.

Profylaxen ska vara avslutad efter operationens slut.

Huvud- och halskirurgi inklusive tumörkirurgi

Doserna i detta avsnitt gäller vuxna då avsedda typer av ingrepp är ovanliga hos barn

Operation via munhåla och hud

- bensylpenicillin 3 g samt kloxacillin 2 g iv
- vid typ I-allergi ges klindamycin 600 mg iv

Operation strikt via munhålan

- bensylpenicillin 3g iv
- vid typ I-allergi ges klindamycin 600 mg iv

Neck dissection samt godartad mjukdelskirurgi

Okomplicerat

Ingen profylax

Komplicerat

- kloxacillin 2 g iv
- vid typ I-allergi ges klindamycin 600 mg iv

Huvud-halstrauma

Antibiotikaprofylax är motiverat vid kontaminerade skador.

Om tiden mellan skadan och den kirurgiska revisionen dröjer mer än 6-8 timmar anses infektion vara etablerad och behandling sätts in.

Sluten fraktur

Ingen profylax.

Öppen fraktur

- kloxacillin 2 g iv och bensylpenicillin 3g iv som ges vid operationens början
- vid typ I-allergi ges klindamycin 600 mg iv

Fraktur till tänder och munhåla

- bensylpenicillin 3 g och kloxacillin 2 g iv
- vid allergi typ I ges klindamycin 600 mg iv

Skallbasfraktur utan likvorläckage

Ingen profylax.

Skallbasfraktur med likvorläckage

Omdiskuterat, individuella hänsyn avgör om profylax skall ges eller ej

- cefuroxim 3 g x 3 iv i 1-3 dygn. Behandlingstiden anpassas efter klinisk bild och eventuella planerade åtgärder.

Öronkirurgi

Okomplicerad operation i icke kontaminerat öra

Ingen profylax.

Öronoperation med risk för intrakraniell komplikation och/eller risk för infektionsspridning till innerörat

Vuxna

- kloxacillin 2 g iv, kan upprepas vid operationstid över 3-4 timmar
- vid penicillinallergi ges klindamycin 600mg

Barn

- kloxacillin 25 mg/kg iv, kan upprepas vid operationstid över 3-4 timmar
- vid penicillinallergi ges klindamycin 20 mg/kg iv alternativt trimetoprim-sulfametoxazol (16 mg+80 mg) 2,5 ml x 1 iv till barn 6 mån – 5 år, och 5 ml x 1 iv till barn 6-12 år

- vid svårigheter att administrera kloxacillin intravenöst (kärlretande) kan i enskilda fall cefuroxim 25 mg/kg x 1 iv ges

Tillägg till kloxacillin med bensylpenicillin ges för att öka skyddet mot luftvägsbakterier enligt nedan. Sådan täckning kan vara av värde till exempel hos småbarn på grund av habituell kolonisation med luftvägspatogener. Kombination av kloxacillin och bensylpenicillin minskar behov av cefalosporiner som profylax vilket är önskvärt.

Bensylpenicillin ger förstärkt effekt mot *Streptococcus pneumoniae*, grampositiva anaeroba bakterier och icke betalaktamasbildande *Haemophilus influenzae*

Vuxna och barn över 12 år

- bensylpenicillin 3 g x 1 iv

Barn 1-11 års ålder

- bensylpenicillin 50 mg/kg x1 iv

Operation med cochleaimplantat

Vuxna

- cefuroxim 750-1500mg x 1

Barn

- cefuroxim 25 mg/kg x 1 iv